

မြန်မာ့ကမ်းနီးငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများကိုရေရှည်တည်တံ့စေခြင်း

သန်းပေါင်းများစွာသော မြန်မာပြည်သူများဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ရိက္ခာဖူလုံရေးအတွက် ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းသည် အရေးပါသောကဏ္ဍမှ ရပ်တည်လျှက်ရှိပါသည်။

Woman cooking on the shores of Sittwe harbor. Photo by TJ Webster

ကမ်းနီးရေလုပ်ငန်း၏ သဘောသဘာဝ

ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းဆိုသည်မှာ ကမ်းခြေမှပင်လယ်ဘက်သို့ ရေမိုင်(၁၀) မိုင်အတွင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင် ပင်လယ်သို့စီးဝင်သော မြစ်ဝချောင်းဝများ၊ ကမ်းခြေတစ်လျှောက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော ငါးလုပ်ငန်းအားလုံးအကြုံးဝင်ပါသည်။

- မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေ၏ ထက်ဝက်ခန့် (၄၇.၆၈%) နီးပါးသည် ကမ်းရိုးတန်း တစ်လျှောက် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများတွင် နေထိုင်ကြပါသည်။
- ကမ်းခြေတစ်လျှောက်တွင် ဂေဟစနစ်များမှာ သန္တာကျောက်တန်းများ၊ ပင်လယ်မြက်ခင်းများ၊ ဒီရေတောများ၊ ရွှံ့ပြင်များနှင့် ကျောက်ဆောင်၊ ကမ်းခြေ စသော ဂေဟစနစ်များ ကွဲပြားစွာရှိနေပါသည်။
- ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်ရှိ ဂေဟစနစ်များမှာ ပင်လယ်ငါးသယ်ဇာတမျိုးစုံတို့ အတွက် အရေးကြီးသောနေရာများဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါဇီဝမျိုးကွဲများတွင် မျိုးသုန်း ပျောက်ကွယ်လုနီးပါးဖြစ်သော မျိုးစိပ်များစာရင်းဝင် ရေဝက်၊ ပင်လယ်လိပ်များအပြင် ရာသီအလိုက်နေရာ ရွှေ့ပြောင်းပျံသန်းကြသော ကမ်းခြေနေငှက်များလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ရေလုပ်သားများသည် ဆွဲပိုက်၊ ကျားပိုက်၊ ငါးဖမ်းတန်း၊ မျောပိုက်နှင့် မြူး စသော ငါးဖမ်းကိရိယာအသေးစား များကို အသုံးပြု၍ ငါး၊ ခရု နှင့် ပုစွန်၊ ကဏန်း စသော မျိုးစိပ်များကို ဖမ်းယူကြပါသည်။
- ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းမှ စီမံပြုပြင်ထားသော ငါးပိ၊ ငါးခြောက် စသည်များမှာ မြန်မာလူမျိုးတို့အတွက် အထူးသဖြင့် မြန်မာပြည်အလယ်ပိုင်းဒေသနှင့်

- တောင်ပေါ်တောင်တန်း ဒေသများအတွက် အဓိကအာဟာရ အစားအစာ ဖြစ်ပါသည်။
- မြန်မာ့ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းတွင် ငါးများကို စီမံပြုပြင်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သော လုပ်ငန်းများအတွက် အမျိုးသမီးများမှာ မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။

အကျဉ်းချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကမ်းနီးရေလုပ်ငန်းသည် ကမ်းရိုးတန်းဒေသ တစ်လျှောက်တွင် နေထိုင်သည့် သန်းပေါင်းများစွာသော မြန်မာလူမျိုးများ၏ သက်မွေးမှုလုပ်ငန်းကို အထောက်အပံ့ ပေးလျက်ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် လက်ရှိအခြေအနေမှာ ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းမှ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုများကို ယခင်အတိုင်း ဆက်လက်ပံ့ပိုးရန်မှာ စိုးရိမ်ဖွယ်အနေအထားသို့ ရောက်ရှိနေပါသည်။ ကမ်းနီး ငါးလုပ်ငန်းသယ်ဇာတများကို ပြန်လည်ထူထောင်ရန်သော် လည်းကောင်း၊ ကမ်းခြေကျေးရွာများအနေဖြင့် ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းမှ ရှေးနည်းတူအကျိုးခံစားမှု ရရှိစေရန်သော်လည်းကောင်း ရည်ရွယ်၍ ဤတင်ပြချက်တွင် စောလျင်စွာ ဆောင်ရွက်ရမည့် အချက်(၅)ခုကို ဦးစားပေး ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤ ဆောင်ရွက်ရန် အချက်များကို ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် အဓိကအားဖြင့် အဖွဲ့အစည်းများ မိတ်ဖက်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ပူးပေါင်းစီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့်အတူ ကျား၊မ တန်းတူညီမျှ ရှိရေးကိုလည်း ဆောင်ရွက်သွားရမည် ဖြစ်ပါသည်။

အဓိက ဖော်ပြချက်များ

- ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းသယ်ဇာတများ စီမံခန့်ခွဲခြင်း အရည်အသွေးမြင့်မားစေရန် ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။
- ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ သတင်းနှင့် စာရင်းအချက်အလက်များ ကောက်ယူခြင်းတွင် ပိုမိုတိုးတက် ကောင်းမွန်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။
- ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်း ဥပဒေများနှင့်မူဝါဒများကို ခေတ်ကာလနှင့်လျော်ညီစွာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ လာနိုင်ပါသည်။

- ကမ်းခြေကျေးရွာများတွင် ငါးလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းခြင်းကို ပိုမိုခိုင်မာစေပြီး၊ အကာအကွယ် ပေးနိုင်ပါသည်။
- ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်း စီမံခန့်ခွဲခြင်း အရည်အသွေးမြင့်မားလာစေရန်နှင့် ငါးလုပ်ငန်း ဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်း ဒေသကြီးများရှိ ဌာနဆိုင်ရာများ၊ အဖွဲ့အစည်းများ အနီးကပ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဖော်ဆောင်နိုင်ပါသည်။

နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံကမ်းရိုးတန်း တစ်လျှောက်ရှိ သန်းပေါင်းများစွာသော ပြည်သူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုကို ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းမှ ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် ကမ်းရိုးတန်းကျေးလက်များတွင် နေထိုင်ကြသူအများစုမှာ အလွန်ဆင်းရဲကြုံပြီး အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုအတွက် စွမ်းဆောင်ရည်မှာလည်း နည်းပါးလှပါသည်။ မြန်မာ တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်ဖြစ်သော “ဆလုံ” လူမျိုးများမှာ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတွင် ပင်လယ်ပြင်ကို အိုးအိမ်သဖွယ် သဘောထားကာ နေထိုင်ကြသူများဖြစ်ပါသည်။ ကမ်းနီးငါးဖမ်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ကြသော မိသားစုများတွင် ပိုင်ဆိုင်မှုနွမ်းပါးခြင်း၊ မြေယာမရှိခြင်းနှင့် ငါးဖမ်းခြင်းမှအပ အခြားအသက်မွေးဝမ်းကြောင်း နည်းလမ်းများမရှိခြင်း စသော အခြေအနေများဖြင့် ရင်ဆိုင်နေလျက်ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမှုစီးပွားရေးတိုးတက်ရန်ဆောင်ရွက်ခြင်းတွင် ကမ်းခြေတလျှောက် ရေလုပ်သားကျေးရွာများကို ဆင်းရဲတွင်းမှ လွတ်မြောက်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းမှာ အရေးကြီး ဆောင်ရွက်ရမည့်ကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအခါ ငါးသယ်ဇာတများလျော့နည်းလာခြင်း၊ အဓိကကျသော ဂေဟစနစ်များပျက်စီးခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ရေထုညစ်ညမ်းမှုဖြစ်ခြင်း၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်ခြင်း စသည်များကြောင့် ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုများ တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်မှာ အခက်အခဲများ ရှိနေပါသည်။

ကမ်းနီးငါးဖမ်းလုပ်ငန်း ရေရှည်တည်တံ့စေပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေခြင်းဖြင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို ပပျောက်စေရန် အခြေအနေ(၃)ရပ်ကို သိနားလည်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ရှေးဦးအနေဖြင့် အကန့်အသတ်မရှိ အမြင်အဆိုင်ငါးဖမ်းခြင်းကြောင့် ငါးသယ်ဇာတများဆုတ်ယုတ်လာခြင်း၊ ဒုတိယအနေဖြင့် ကမ်းခြေသဘာဝသယံဇာတများကို နည်းမျိုးစုံဖြင့် အသုံးပြုသောကြောင့် ငါးလုပ်ငန်းသယံဇာတများ ရေရှည်တည်တံ့မှုကို ထိခိုက်စေခြင်း၊ တတိယအနေဖြင့် ဒေသခံများက ဤအခြေအနေကို တင်ပြမှုများ ရှိသော်လည်း ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်း၏အရေးပါမှုအပေါ် ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် မူဝါဒမရှိခြင်း၊ ပြည်ထောင်စုနှင့်တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ဌာနဆိုင်ရာများ ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းမှု အားနည်းခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းကို မှီခိုလျက်ရှိသော ကျေးလက်များအတွက် လုပ်ငန်းအာမခံချက်ရှိစေရန် စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အုပ်ချုပ်မှု မူဘောင်တစ်ရပ်ပြုစုရန်မှာ စိမ့်မော်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ဤမူဘောင်သတ်မှတ်ချက်သည် ပြည်သူများ၏လိုအပ်ချက်နှင့် သယံဇာတမှ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မှုကို မျှတစွာရှိစေရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဤစီမံခန့်ခွဲမှုကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တိုင်းဒေသကြီးရှိ ဌာနဆိုင်ရာများသည် ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းကျေးရွာများ၏ အခြေအနေကိုပြန်လည်ဆန်းစစ်ပြီး ထိထိရောက်ရောက်စီမံခန့်ခွဲ အုပ်ချုပ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဤအခြေအနေကိုဖော်ဆောင်ရန် အချို့သောလိုအပ်ချက်များမှာ ရှိထားနှင့်ပြီးဖြစ်ပါသည်။ သဘာဝငါးသယ်ဇာတ တည်ရှိမှုကို ပြန်လည်ထူထောင်ရန်မှာ ရေရှည်ဖြေရှင်းရမည့် စီမံခန့်ခွဲမှု ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကာလတိုအတွင်း တိုးတက်မှုရှိစေရန် အချိန်ကိုက်စနစ်တကျ စီစဉ် ဆောင်ရွက် ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤမူဝါဒဆိုင်ရာ တင်ပြချက်တွင် မြန်မာ့ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းနှင့် ရေလုပ်ငန်းကျေးရွာများတွင် ထင်ရှားစွာ တိုးတက်လာစေရန် ချက်ခြင်း ဆောင်ရွက်သင့်သော ကိစ္စများနှင့် ရေရှည်ဆောင်ရွက်ရန်များကို ကဏ္ဍ(၅)ခုဖြင့် ခွဲခြားဖော်ပြထားပါသည်။

၁။ ကမ်းရိုးတန်းဒေသများနှင့် ရေလုပ်ငန်းအခြေပြု သက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုများ မြှင့်တင်ပေးခြင်းနှင့် လုံခြုံမှုရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း။

ကမ်းရိုးတန်းဒေသများအား လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ပေးခြင်းသည် မြန်မာ့လူမှုစီးပွား ရေးတွင်အဓိကျသော ကိစ္စဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်မြှင့်တင် ခြင်းဖြင့် ဒေသများ၏ဖော်ပြချက် ပိုမိုအားကောင်းလာစေခြင်း၊ စည်းမျဉ်းများ ချမှတ်ရန် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်စေခြင်းနှင့် စုပေါင်းစီမံခန့်ခွဲမှုစနစ် ဖော်ဆောင်ပေးခြင်း စသည်လုပ်ငန်းစဉ်များ ပါဝင်ပါသည်။ အဆိုပါ ဆောင်ရွက်မှု ပုံစံဖြင့် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများတွင် အောင်မြင်မှုအတွေ့အကြုံ ရရှိထားပြီးဖြစ်ပါသည်။

စုပေါင်းစီမံခန့်ခွဲမှုစနစ် ဖော်ဆောင်ခြင်းဖြင့် သဘာဝသယံဇာတများအသုံးပြုခြင်း နှင့် ဥပဒေစည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများအား ပိုမိုသိရှိနားလည်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဒေသများ၏ ရိုးရာဓလေ့နှင့် အသိပညာများ၊ ငါးဖမ်းခြင်းအလေ့အထများအား တန်ဖိုးထား အသိအမှတ်ပြုပေးခြင်းအားဖြင့်လည်း စီမံခန့်ခွဲမှုအား ဒေသနည်း ဒေသဟန် ပြုလုပ်လာနိုင်ပါသည်။

“လွန်ခဲ့သော(၁၀)နှစ်က စစ်တောင်းမြစ်မှာ မျှောပိုက် တစ်ခါချရင် ငါးသလောက် ၁၀ ကောင် ဖမ်းမိတယ်။ အခုဆို တစ်နေ့ကုန်မှ ငါးတစ်ကောင်ပဲ ဖမ်းမိပြီး မိသားစုအတွက် အခက်အခဲရှိလာပါတယ်။”

မွန်ပြည်နယ်၊ ကျိုက်ထိုမြို့နယ်၊ စွပ်ပွပ်ကျေးရွာ၊ ရေလုပ်သားများ ၂၀၁၅

များစွာသော ကမ်းရိုးတန်း ကျေးလက်ဒေသခံ မိသားစုများ၏ အဓိက အသက်မွေး ဝမ်းကြောင်းခြင်းမှာ ရေလုပ်ငန်းဖြစ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ရေလုပ်ငန်း တစ်ခုတည်း အပေါ်တွင် မှီခိုထားခြင်းလျော့နည်းစေရန် အခြား အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း လုပ်ငန်းအသစ်များဖြစ်သော တနိုင်တပိုင် ရေသတ္တဝါမွေးမြူခြင်း၊ သဘာဝအခြေပြု

ငါးလုပ်ငန်းတွင် ပူးပေါင်း ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းသည် ကျေးလက်များနှင့် အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများ ပူးပေါင်း၍ ငါးလုပ်ငန်းထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သော တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ခွဲဝေဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ငါးလုပ်ငန်း ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုကို ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် ရှေးရှု၍ ဒေသအလိုက် ငါးလုပ်ငန်းဥပဒေများကို ရေးဆွဲလျက် ရှိပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ရေချိုငါးလုပ်ငန်း ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းနိုင်ရန် ရေလုပ်ငန်းကျေးရွာများ ရေလုပ်သားများ၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကျေးလက်အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်၍ ရေချိုငါးလုပ်ငန်း ဥပဒေမူကြမ်းကို ရေးဆွဲဆိုင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထိုဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဤ ဥပဒေအသစ်သည် ကျေးရွာငါးလုပ်ငန်း အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အသေးစား ငါးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့အတွက် အတိအလင်း အထောက်အကူပြုပါသည်။

ခရီးသွားလုပ်ငန်း (Eco-tourism) များဖော်ထုတ်ခြင်း၊ အမျိုးသမီးများဦးဆောင်သည့် ငါးကုန်ချော ထုတ်လုပ်သည့် နည်းပညာများပို့ချပေးခြင်းဖြင့် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ ဖော်ထုတ်မြှင့်တင်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ရေလုပ်ငန်းနှင့်ဆက်စပ်သော အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ ကောင်းမွန်သည့် ငါးတင်ငါးချ ဆိပ်ကမ်းများတိုးချဲ့ခြင်း၊ ငါးဖမ်းဆီးပြီးနောက်ပိုင်း ကုန်ချောထုတ်ခြင်းနှင့် ဈေးကွက်တိုးမြှင့်မှုအခြေအနေများမှာလည်း အဓိကကျသော ကဏ္ဍများဖြစ်ပါသည်။ အထွေထွေ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ကျေးလက်ချေးငွေအစီအစဉ်များ၊ အမျိုးသမီးများအတွက် အကျိုးအမြတ်ရရှိနိုင်သည့် သက်မွေးဝမ်းကြောင်း လုပ်ငန်းအသစ်များအား ဖော်ထုတ်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

ရေလုပ်သားများနှင့် ငါးဖမ်းသင်္ဘောသားများ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုမှာ ကြမ်းတမ်းပြီး အန္တရာယ်ရှိလှပါသည်။ စည်းလုံးညီညွတ်စွာဖြင့် ဒေသခံအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်း၍ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်း၊ စုပေါင်းစီမံခန့်ခွဲမှုစနစ် ဖော်ဆောင်ခြင်း စသော လုပ်ငန်းစဉ်များမှတစ်ဆင့် ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းရေးကဏ္ဍရပ်အား တိုးမြှင့် ဆောင်ရွက်စေနိုင်ပါသည်။ ပင်လယ်ပြင်ရေလုပ်သားများ၏ ဘေးကင်းရေး နှင့် ဒေသတွင်း အရေးပေါ်အခြေအနေကို တုံ့ပြန်ကူညီရေး အစီအစဉ်များကိုလည်း တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

၂။ ကမ်းနီးရေလုပ်ငန်းအတွက် ဥပဒေနှင့်မူဝါဒများ ဟန်ချက်ညီမှု

လက်ရှိတွင် ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများအကြား ဥပဒေ ပြုခြင်းနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမှာ ရှုပ်ထွေး၍ ပြဿနာများရှိနေပြီး ၎င်းမှာ ကမ်းနီးရေလုပ်ငန်းဥပဒေ ပြန်လည်ရေးဆွဲရန်အတွက် အဟန့်အတား ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ အဆိုပါ ဥပဒေများအကြား ဆက်စွယ်မှုသည် အကျိုးရှိသည့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်နှင့် ရေလုပ်ငန်းစီမံခန့်ခွဲမှု တိုးတက်ခြင်းအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ် ဖြစ်ပါသည်။ စုပေါင်းစီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်၏ အားကောင်းသော မူဝါဒအုတ်မြစ်သည် ဒေသခံများ၏ စွမ်းဆောင်ရည် မြင့်မားလာစေရန်အတွက် အခြေခံအချက် ဖြစ်ပါသည်။

ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်း စီမံအုပ်ချုပ်မှုစနစ် ပြန်လည်တည်ဆောက်ပြီး ပိုမိုကောင်းမွန် အကျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်သည့် မူဝါဒနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်စေရန် အတွက် လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝသယံဇာတ ရင်းမြစ်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား အလုံးစုံပြန်လည် သုံးသပ်ရန်အတွက် ကျွန်ုပ်တို့မှ အကြံပြုပါသည်။ ဒေသခံများနှင့် ဒေသတွင်း အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှု အားကောင်းခြင်း၊ အလားတူပင် ဒေသရိုးရာနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေမူဝါဒများအား ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ဒေသခံများအနေဖြင့် ဥပဒေနှင့် မူဝါဒများအပေါ်တွင် ပိုမိုအလေးထား လက်ခံနိုင်မှုကိုဖြစ်လာ စေပါမည်။ ဥပဒေနှင့်မူဝါဒများ ပြန်လည်ဖော်ဆောင်ရာတွင် အခွန်ဘဏ္ဍာ ရရှိမှု အပေါ်တွင် အာရုံမစိုက်သင့်ဘဲ ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းနှင့်ဒေသခံများ ရေရှည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကိုသာ အာရုံစိုက်ရမည်မှာ အရေးကြီးသော ကိစ္စရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ဥပဒေနှင့် မူဝါဒများ ဟန်ချက်ညီမှုမရှိသည့် အနာဂတ် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ကမ်းနီး ရေလုပ်ငန်း၏ ကူညီပံ့ပိုးမှုတွင် ခိုင်မာသောအုတ်မြစ်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံးချုပ်

အနာဂတ်မျိုးဆက်တွင် မြန်မာ့ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်း ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန်အတွက် အထက်ပါ လုပ်ငန်း ၅ ရပ်မှာ အရေးပေါ် လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါ ရည်ရွယ်ထားသည့် လုပ်ငန်း ၅ ရပ် ဖြစ်မြောက်ရန် အတွက် အစိုးရ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ NGOs၊ ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့များနှင့် ဒေသခံများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုဖြင့် မိတ်ဖက်ဖွဲ့ ဆောင်ရွက်မှသာလျှင် ပြီးမြောက်နိုင်သည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်ပါသည်။ အဆိုပါ မိတ်ဖက်များအနေဖြင့် ရေအရင်းမြစ်များနှင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသခံများ၏ သက်မွေးမှုလုပ်ငန်းအား ပျက်စီးစေသော အလေ့အထများကို အထူးပြောင်းလဲရန် လိုအပ်သည် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ဥပဒေများကို လေးစားလိုက်နာမှုမြှင့်တင်ရေးစနစ် ပေါင်းစည်းခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၀၀ အခြေခံဥပဒေသည် ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်း စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်အား ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရအဖွဲ့များသို့ ခွဲဝေပေးထားပါသည်။ အဆိုပါ လုပ်ငန်းစဉ်အား ပြန်လည်သုံးသပ်မှုပြုလုပ်သင့်ပြီး ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အနေဖြင့် ဟန်ချက်ညီစွာဆောင်ရွက်သော ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းအတွက် အဓိက ညွှန်ပြမှုဖြစ်လာစေရန် ဖော်ဆောင်သင့်ပါသည်။ အဆင့်ဆင့်သော ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁) ကမ်းရိုးတန်းရေတိမ် ဧရိယာတွင် ပင်လယ် ငါးဖမ်းသင်္ဘောကြီးများ ဝင်ရောက်ဖမ်းဆီးခြင်းအား မကြာခဏတိုင်ကြားခြင်းများ ရှိသည့်အတွက် တရားမဝင် ငါးဖမ်းခြင်းများနှင့် ရေလုပ်ငန်း ဥပဒေစိုးမိုးရေး အတွက် ငါးဦးစီး၊ တပ်မတော်ရေ၊ တပ်နှင့်ဒေသခံများ နီးကပ်စွာ စောင့်ကြည့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ၂) ရေလုပ်ငန်းကို အကျိုးရှိရှိ ရေရှည် တည်တံ့စေရန် ကမ်းရိုးတန်းဒေသ ကာကွယ် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး ဧရိယာ သတ်မှတ်မှုသည် အဓိက လိုအပ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနအကြား ထင်ရှားစွာ တာဝန်ခွဲဝေခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းကို မြှင့်တင်လာစေရန် လိုအပ်ပါသည်။ ၃) မြန်မာ့ ကမ်းရိုးတန်းဒေသ အများအပြားတွင် ခရီးသွားလာရေးလုပ်ငန်းမှာ လျင်မြန်စွာ တိုးတက်လျက် ရှိပါသည်။ ၎င်းအတွက် ခရီးသွားလာရေး အေဂျင်စီများနှင့် ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာနအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ခရီး သွားလာရေး လုပ်ငန်းအတွက် ဌာနအဖွဲ့အစည်းအလိုက် တာဝန်များခွဲခြားရမည် ဖြစ်ပြီး ကမ်းရိုးတန်း အရင်းအမြစ်များဖြစ်သည့် ငါးနှင့်အခြား ရေသယံဇာတ အရင်းမြစ်များအားလည်း စီမံမှုညှိဖျင်းသော အခြေခံအဆောက်အအုံများကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ အမှိုက်စွန့်ပစ်သည့် စနစ်များကြောင့်သော် လည်းကောင်း ပျက်ဆီးမှုမရှိစေရန် တာဝန်ခွဲဝေဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်း အရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှု မြှင့်တင်ခြင်း

မြန်မာ့ကမ်းနီး ငါးလုပ်ငန်းအရင်းအမြစ်များအား စီမံခန့်ခွဲရာတွင် အဓိကအချက်မှာ လက်ရှိ ရေလုပ်ငန်း စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်အား ပိုမို၍ စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ပေးရန် နှင့် ဆောင်ရွက်မှုနည်းလမ်း အသစ်များအား ဖော်ထုတ်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပထမဦးဆုံးအနေဖြင့် လက်ရှိကမ်းနီးရေလုပ်ငန်း နယ်နိမိတ်များနှင့် ပြည်နယ်/ တိုင်း ရေလုပ်ငန်း ရေပြင်နယ်နိမိတ်များကို တိကျသေချာစွာ သတ်မှတ်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အတူ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၏ စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ် အသက်ဝင်မှု၊ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု အလေ့အထ၊ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေ ကောက်ခံမှုနှင့် ခွဲဝေအသုံးချမှုနှင့် ဌာနဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ဆောင်ရွက် သင့်ပါသည်။ လုပ်ငန်းကိရိယာ လိုင်စင်သစ်များ ထုတ်ဝေပေးသည့်အခါတွင်လည်း ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး ရေလုပ်သားများအပေါ် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး မဖြစ်စေရန် အလေးထား ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းတွင် တရားမဝင် ငါးဖမ်းဆီးခြင်းများကြောင့် ပြဿနာများစွာ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းကို လျော့ပါးစေရန် စုပေါင်းစီမံခန့်ခွဲမှု၊ မိတ်ဖက်များ (ငါးလုပ်ငန်း ဦးစီးဌာန၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ - NGOs နှင့် ဒေသခံများ) ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုဖြင့် မဟာဗျူဟာ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန် အဓိကလိုအပ်ပါသည်။

ဖမ်းမိသောငါးများကို လှေပေါ်မှချနေကြသော စစ်တွေမှ ငါးဖမ်းသမားများ။ ဓါတ်ပုံ - TJ Webster

စုပေါင်းစီမံခန့်ခွဲမှုတွင်ပါဝင်သော မိတ်ဖက်များ၏ စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ခြင်း မှာလည်း အဓိကအရေးကြီးပါသည်။ ဇီဝမျိုးစိတ်များဖြစ်သည့် (ရေကန်နှင့် ပင်လယ်လိပ်) အစရှိသည့် အရေးပါသော မျိုးစိတ်များနှင့် ကမ်းရိုးတန်းရှိသော စနစ်အား ထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်ခြင်း (သန္တာကျောက်တန်းများ၊ ဒီရေတောများနှင့် ပင်လယ်မြက်များ) အား မြန်မာ့ကမ်းရိုးတန်း ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေးအတွက် အလေးပေးဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

၅။ ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်း စီမံခန့်ခွဲခြင်းအတွက် တိကျမှန်ကန်သော သတင်းနှင့် ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များ ရရှိနိုင်မှု

ရေလုပ်သားများထံ လိုင်စင်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ငါးထုတ်လုပ်မှုအပေါ် အခြေခံ၍ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များ ကောက်ယူပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းနှင့် ပြည်ထောင်စု အဆင့် အစီရင်ခံစာများတွင် ဖော်ပြခြင်းကို တွေ့ရပါသည်။ အဆိုပါ ကိန်းဂဏန်း များမှာ ပကတိအခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသဖြင့် ထိရောက်သော ငါးလုပ်ငန်း စီမံခန့်ခွဲမှု ဖော်ဆောင်ရန် အားနည်းမှုများရှိပါသည်။ ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းမှ ထိမိသော ကုန်တက်များကို ငါးအမျိုးအစားအလိုက် တိတိကျကျ စုစည်း ဖော်ပြနိုင်ခြင်း မရှိပါ။

ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်းအပါအဝင် ရေလုပ်ငန်း ကိန်းဂဏန်းသတင်း အချက်အလက်

အားလုံးကို စနစ်တကျ စုစည်းကောက်ယူနိုင်ရေးအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းရန် အကြံပြု လိုပါသည်။ သတင်းအချက်အလက် စုစည်းခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် သင်တန်းအား ပြည်နယ်/တိုင်း၊ ခရိုင်နှင့် မြို့နယ်အသီးသီးရှိ ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန အရာရှိများအား သင်တန်းပေးပြီး စနစ်တကျ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ သတင်းအချက် အလက်များသည် နိုင်ငံတော် ငါးထုတ်လုပ်မှုအစီအစဉ် ရေးဆွဲခြင်းနှင့် အစီရင်ခံရေးသားခြင်း အတွက်သာမက ငါးလုပ်ငန်း ရေသယံဇာတ ရေရှည်တည်တံ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် ပိုမို၍အရေးပါသောကြောင့် ချိတ်ဆက်မှုများ ရှိနေရပါမည်။ ထို့အပြင် ငါးလုပ်ငန်းဦးစီးဌာန၊ တက္ကသိုလ်များ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း (NGOs) များ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသခံများပါဝင်သော သုတေသန ကွန်ယက်ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ကွန်ယက်များအား စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငါးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ သုတေသန စွမ်းဆောင်ရည်အား လျှင်မြန်စွာ မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

ရည်မှန်းချက်

ဤအနှစ်ချုပ်သည် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် မူဝါဒ သတ်မှတ်သူများအတွက် အောက်ပါတို့ကို သိရှိစေရန်ရည်ရွယ် ပါသည်။

- ၁) ကမ်းနီးငါးလုပ်ငန်း၏ အရေးပါမှု။
- ၂) ရေလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူဒေသခံများ ကြုံတွေ့နေရသည့်အခက်အခဲများ/ အဟန့်အတားများနှင့်
- ၃) ဤကဏ္ဍ၏ စီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့်မားစေရန် အကြံ/အမြင်များ။

ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ရည်မှန်းချက်များအပေါ် အဓိက အထောက်အကူပြုမှုများ (SDGs)

ကျေးဇူးတင်လွှာ

- Rick Gregory, Pyoepin
- Ken Mackay, Network Activities Group
- Neil Andrew, WorldFish
- Yin Nyein, Network Activities Group
- Aung Naing Oo, Department of Fisheries
- Rudolph Hermes, Food and Agriculture Organization

KEY REFERENCES

- DANIDA Fisheries Sector Identification/Scoping, WorldFish (November/ December 2014)
- Rakhine State Fisheries Partnership. A Development Partnership for improving the Governance of Fisheries in Rakhine State, First Draft (June 2013)

ဝန်ခံချက်။ ဤမူဝါဒစာတမ်းအကျဉ်းတွင် တင်ပြချက်များမှာ အစည်းအဝေးသို့တက်ရောက်လာကြသူများ၏ သဘော ဆန္ဒသာလျှင်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့အားကိုယ်စားပြုသော ဌာနဆိုင်ရာ၏ သဘောထားမဟုတ်ပါ။

အလှူရှင်

အခြားထောက်ပံ့သူများ

မြန်မာ့ငါးလုပ်ငန်းမိတ်ဖက်အဖွဲ့

